

Н.В. ГУРІНЕНКО, аспірант, НТУ «ХПШ»,

МЕТОД РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Исследованы основные методы финансового анализа предприятий. Предложена методика оценки финансового состояния предприятия с помощью рейтингования.

Ключевые слова: финансовое состояние предприятия, методы оценки финансового состояния, рейтинговая оценка.

The basic methods of financial analysis of enterprises are investigational. The method of estimation of the financial state of enterprise is offered by rating.

Keywords: financial state of enterprise, methods of estimation of the financial state, rating estimation.

Фінансовий стан підприємства є найважливішою характеристикою фінансової діяльності підприємства, а стійкий фінансовий стан є результатом вмілого управління всією сукупністю виробничо-господарських факторів, які визначають результати діяльності підприємства.

Метою статті є розгляд методик оцінки фінансового стану підприємства, що діють; запропонована методика оцінки фінансового стану підприємства за допомогою рейтингування.

При оцінці фінансового положення підприємства можуть застосовуватися різні формалізовані і неформалізовані методи (нормативний метод оцінки фінансових показників, розрахунково-аналітичний метод, балансовий метод, сальдовий та інші) [2,5]. До найбільш простих інструментів оцінки фінансового стану підприємства відносяться методи порівняння, групування, ланцюгових підстановок.

Традиційна практика аналізу фінансового стану підприємства виділяє шість основних прийомів аналізу і оцінки фінансового стану підприємства: 1) горизонтальний аналіз; 2) вертикальний (структурний) аналіз; 3) трендовий аналіз; 4) аналіз відносних показників (коефіцієнтів); 5) порівняльний аналіз; 6) факторний аналіз.

Зупинимося детальніше на оцінці фінансового стану підприємства за допомогою методики рейтингування підприємства [1,с.166]. Етапами цієї методики є: а) збір і аналітична обробка вихідної інформації за оцінюваний період; б) обґрунтування системи показників, що використовуються для рейтингової оцінки фінансового стану, рентабельності і ділової активності підприємства, їх класифікація, розрахунок підсумкового показника рейтингової оці-

нки; в) класифікація (ранжирування) підприємств за рейтингом. Підсумкова рейтингова оцінка враховує всі найважливіші параметри (показники) фінансово-господарської і виробничої діяльності підприємства, тобто господарської активності в цілому. При її побудові використовуються дані про виробничий потенціал підприємства, рентабельність його продукції, ефективність використання виробничих і фінансових ресурсів, стан і розміщення засобів, їх джерел формування і інші показники. Вихідні показники об'єднані в чотири групи.

Перша група – Показники оцінки прибутковості господарської діяльності:

- загальна рентабельність підприємства – валовий прибуток на 1 грн. активів;
- чиста рентабельність підприємства – чистий прибуток на 1 грн. активів;
- рентабельність власного капіталу – чистий прибуток на 1 грн. власного капіталу (коштів);
- загальна рентабельність виробничих фондів – валовий прибуток до середньої величини основних виробничих фондів та оборотних коштів в товарно-матеріальних цінностях.

Друга група – Показники оцінки ефективності управління:

- чистий прибуток на 1 грн. обсягу реалізації;
- прибуток від реалізації продукції на 1 грн. обсягу реалізації;
- прибуток від фінансово-господарської діяльності на 1 грн. обсягу реалізації;
- валовий прибуток на 1 грн. обсягу реалізації.

Третя група – Показники оцінки ділової активності:

- віддача усіх активів – прибуток (виторг) від реалізації продукції на 1 грн. активів;
- віддача основних фондів – прибуток (виторг) від реалізації продукції на 1 грн. основних фондів;
- обертованість оборотних фондів – прибуток (виторг) від реалізації продукції на 1 грн. оборотних коштів;
- обертованість запасів – прибуток (виторг) від реалізації продукції на 1 грн. запасів;
- обертованість дебіторської заборгованості – прибуток (виторг) від реалізації продукції на 1 грн. дебіторської заборгованості;

- обортованість найбільш ліквідних активів – прибуток (виторг) від реалізації продукції на 1 грн. найбільш ліквідних активів;

- віддача власного капіталу – прибуток (виторг) від реалізації продукції на 1 грн. власного капіталу.

Четверта група – Показники оцінки ліквідності та ринкової стійкості:

- коефіцієнт покриття – оборотні кошти на 1 грн. термінових зобов'язань;

- коефіцієнт критичної ліквідності – грошові кошти, розрахунки та інші активи на 1 грн. термінових зобов'язань;

- індекс постійного активу – основні фонди та інші необоротні активи до власних коштів;

- коефіцієнт автономії – власні кошти на 1 грн. підсумку балансу;

- забезпеченість запасів власними оборотними коштами – власні оборотні кошти на 1 грн. запасів.

В основу розрахунку підсумкового показника рейтингової оцінки покладено порівняння підприємств по кожному показнику економіко-фінансового стану, рентабельності і ділової активності з умовним еталонним підприємством, що має найкращі результати за всіма порівнюваними показниками. Таким чином, базою відліку для здобуття рейтингової оцінки стану справ підприємства є не суб'єктивні припущення експертів, а найбільш високі результати зі всієї сукупності порівнюваних об'єктів, що склалися в реальній ринковій конкуренції. Якщо суб'єктів ринкових стосунків цікавлять лише сповна певні об'єкти господарської діяльності, то еталонне підприємство формується з сукупності однотипних об'єктів. Проте, в більшості випадків, еталонне підприємство може формуватися з показників роботи об'єктів, що належать різним галузям діяльності. Це не є перешкодою вживанню методу оцінки, тому що показники порівнянні і для різномірних об'єктів господарювання.

На практиці, при ухваленні рішення про вибір ділового партнера менеджери компаній оцінюють стан майбутнього партнера не з точки зору близькості до еталонного, а з точки зору віддаленості від критичного. Тому виникає необхідність введення поняття «Умовного задовільного підприємства» при виборі бази відліку рейтингової оцінки. Вважатимемо, що «умовне задовільне підприємство має показники, відповідні нормативним мінімальним значенням, визначеним виходячи з критеріїв ефективності господарської діяльності і організації фінансів підприємства, принципів достатності, ліквідно-

сті і прибутковості його капіталу і відсутності підстав для визнання структури балансу незадовільною, а підприємства неплатоспроможним. Тобто можна виділити вимоги, яким повинна задовольняти система коефіцієнтів з точки зору ефективності рейтингової оцінки стану підприємства:

1) Фінансові коефіцієнти мають бути максимально інформативними і давати цілісну картину стійкості фінансового стану підприємства.

2) У економічному сенсі коефіцієнти повинні мати однакову спрямованість (позитивну кореляцію).

3) Для всіх показників мають бути вказані числові нормативи мінімального задовільного рівня або діапазону змін.

4) Коефіцієнти повинні розраховуватися лише за даними публічної звітності підприємств.

5) Коефіцієнти повинні давати можливість проводити рейтингову оцінку підприємства як в просторі, так і в часі.

На основі цих вимог була розроблена система показників і методика рейтингової експрес-оцінки стану підприємства. Для рейтингування підприємств пропонується використовувати п'ять показників (коефіцієнтів), найчастіше вживаних і які найповніше характеризують фінансовий стан підприємства: 1) коефіцієнт забезпеченості власними засобами; 2) коефіцієнт ліквідності; 3) коефіцієнт інтенсивності звороту капіталу, що авансується; 4) коефіцієнт, що враховує ефективність управління підприємством; 5) коефіцієнт рентабельності підприємства.

Пропонована система показників базується на даних публічної звітності підприємств. Ця вимога робить оцінку масовою, дозволяє контролювати зміни у фінансовому стані підприємства всіма учасниками економічного процесу. Вона також дозволяє оцінити результативність і об'єктивність самої методики комплексної оцінки.

Список літератури: 1. Лернер Ю.І. Фінанси підприємств. – Х.Консульт, 2007. 384 с. 2. Клочков А.И. Разработка комбинированного метода оценки финансового состояния предприятия. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу <http://masters.donntu.edu.ua/2005/kita/klochkov/diss/index.htm#10>. 3. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Финансы предприятий. – М. ИНФРА – М, 1997. – 343 с. 4. Бень Т.Г., Довбня С.Б. Интегральная оценка финансового стану підприємства // Фінанси України, 2002. № 6. – с. 53. 5. Лайнер А.Г., Толстов М.Е., Герасимова Е.В. Методы оценки эффективности финансово-экономической деятельности сельскохозяйственных предприятий на основе использования средств математической статистики и вычислительной техники. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу <http://agromagazine.msau.ru/index.php/-3/2008-03-20-14-12-54/96-2008-03-22-16-47-40>. 6. Пликус І., Слободяник Ю. Особливості функціонування фінансового механізму підприємств // Економіка. Фінанси. Право, 2003. № 4. – с. 18.

Поступила в редколлегию 07.05.10